

**Бережанська міська рада
Тернопільської області
VII скликання
XVI сесія
(VI засідання)**

РІШЕННЯ

від 25 червня 2019 року

№ 1363

Про затвердження програми поводження з тваринами та регулювання чисельності безпритульних тварин на території Бережанської міської ради на 2019-2025 роки

Заслухавши інформацію про програму поводження з тваринами та регулювання чисельності безпритульних тварин у м. Бережани на 2019-2025 рр. та керуючись ст.26 Законами України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про захист тварин від жорстокого поводження», Бережанська міська рада

В И Р І Ш И Л А:

1. Затвердити програму поводження з тваринами та регулювання чисельності безпритульних тварин у м. Бережани на 2019-2025 роки (додається).
2. Бережанському міському комунальному підприємству «Господар» забезпечити виконання заходів Програми.
3. Відділу бухгалтерського обліку та фінансової звітності щорічно передбачати видатки на реалізацію даної Програми виходячи з реальної можливості бюджету.
4. Фінансовому управлінню передбачати видатки на реалізацію даної Програми та забезпечити її фінансування в межах реальних можливостей бюджету на 2019-2025 роки.
5. Вважати такими, що втратили чинність рішення Бережанської міської ради № 689 від 17.08.2017 року «Про програму поводження з тваринами та регулювання чисельності безпритульних тварин у м. Бережани на 2017-2025 рр.».
6. Контроль за виконанням даного рішення покласти на постійну комісію міської ради з питань житлово-комунального господарства, благоустрою та екології.

Міський голова

МУЗИЧКА В.Я.

Додаток 1
до рішення сесії міської ради
№ 1363 від 27.06.2019 року

ПРОГРАМА
поводження з тваринами та регулювання чисельності безпритульних
тварин на території Бережанської міської ради на 2019-2025 рр.

1.	Ініціатор розроблення програми	Бережанська міська рада
2.	Дата, номер і назва розпорядчого документа органу виконавчої влади (органу місцевого самоврядування) про розроблення програми	Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження»
3.	Розробник програми	Відділ житлово-комунального господарства, містобудування та архітектури Бережанської міської ради
4.	Співрозробники програми	-
5.	Відповідальний виконавець програми	Відділ житлово-комунального господарства, містобудування та архітектури Бережанської міської ради, Бережанське МКП «Господар»
6.	Учасники програми	Бережанське МКП «Господар»
7.	Термін реалізації програми	2019 - 2022 роки
7.1.	Етапи виконання програм (для довгострокових програм)	-
8.	Перелік бюджетів, які беруть участь у виконанні програми	Міський бюджет та кошти інших джерел, не заборонених законодавством
9.	Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації програми, тис. грн., всього, у тому числі:	1360
9.1.	Коштів бюджету Бережанської міської ради, тис.грн.	1360
9.2.	Інші джерела, тис.грн.	-

1. Основні терміни

У Програмі терміни вживаються в такому значенні:

- безпритульні тварини** – домашні тварини, що залишилися без догляду людини або утворили напіввільні угруповання, здатні розмножуватися поза контролем людини;
- евтаназія** – гуманні методи умертвіння тварин, що виключають їх передсмертні страждання;
- жорстоке умертвіння тварин** – умертвіння тварин без застосування знеболюючих засобів, що запобігають відчуттю тваринами болю і страху;
- біостерилізація** – позбавлення тварини хірургічним шляхом здатності до відтворення потомства (репродуктивної здатності);
- епізоотичний вплив** – поширення інфекції, хвороби тварин на значній території;
- жорстоке поводження з тваринами** – знущання над тваринами, вчинене із застосуванням жорстоких методів або з хуліганських мотивів, а також на цькування тварин одна на одну, вчинене з хуліганських чи корисливих мотивів;
- гуманне ставлення до тварин** – дії, що відповідають вимогам захисту тварин від жорстокого поводження і передбачають доброзичливе ставлення до тварин, сприяння їх благу, покращання якості їх життя тощо;
- карантинний майданчик** – спеціально обладнані приміщення або частини приміщень, які призначені для тимчасового утримання домашніх тварин у разі їх вилову чи тимчасової ізоляції;
- притулки для тварин** – неприбуткові установи, спеціально призначені та облаштовані для утримання безпритульних тварин;
- тимчасова ізоляція тварин** – тимчасове перебування тварин у пунктах перетримки та притулках для утримання тварин до вирішення питань, пов'язаних з їх подальшим утриманням;
- ідентифікація тварин** – біркування, чіпування, таврування тварин тощо, з присвоєнням особистого ідентифікаційного коду;
- собаки, що визнані небезпечними** – собаки, які вже проявили неспровоковану агресію до людей і тварин, що підтверджено відповідним протоколом (актом), складеним за вимогами законодавства України;
- собаки загублені і покинуті** – це одиночні, зазвичай породні тварини, що мали господаря і дім, але з різних причин втратили їх.

2. Загальні положення

Одним із важливих критеріїв приналежності до європейської цивілізації є ставлення суспільства до тварин. Прийняття Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» від 21.02.06 відбиває якісне зрушення в громадській свідомості, коли проблема захисту тварин від жорстокого поводження переходить до розряду соціально значущих. Закон України спрямований на захист від страждань і загибелі тварин унаслідок жорстокого поводження з ними, захист їх природних прав та укріплення моральності й

гуманності суспільства і означає перший крок уперед назустріч становленню в Україні по справжньому гуманного і цивілізованого суспільства.

Необхідність розроблення Програми поведження з тваринами та регулювання чисельності безпритульних тварин у м. Бережани на 2017-2025 рр. (далі Програма) викликана неврегульованістю поведження з тваринами, що в свою чергу призводить до поширення інфекційних та паразитарних хвороб серед людей, джерелом збудників яких є тварини (собаки), погіршення санітарно-епідеміологічного стану міста, якості життя мешканців і гостей міста, загибелі тварин та жорстокого поведження з ними.

Велика кількість безпритульних тварин на вулицях міста призводить до надзвичайних ситуацій: дорожньо-транспортних пригод, розповсюдження інфекційних захворювань тощо, спричиняє загрозу здоров'ю людей.

На даний час основні норми щодо поведження з тваринами регулюються Законами України «Про захист тварин від жорстокого поведження», «Про тваринний світ», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про ветеринарну медицину», «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», «Про захист населення від інфекційних хвороб», Правила тримання собак, котів і хижих тварин на території Бережанської міської ради, затвердженими рішенням міської ради від 18.05.2007. № 305.

3. Склад проблеми та обґрунтування необхідності її розв'язання

Безпритульними вважаються тварини, незалежно від породи, належності та призначення, у тому числі й ті, що мають нашійники з номерними знаками і намордники, але знаходяться без власника на вулицях та в інших громадських місцях.

Безпритульні тварини в місті становлять водночас значну небезпеку для здоров'я людей, часто є носіями небезпечних для них інфекцій збудників паразитарних хвороб. Останнім часом збільшилась кількість людей, постраждалих від нападів безпритульних тварин. Також існує проблема, пов'язана із зростанням чисельності безпритульних тварин, яка повинна бути вирішена. Забезпечення належних умов утримання домашніх тварин та поведження з ними, регулювання чисельності безпритульних тварин повинно мати комплексний та науково обґрунтований підхід. Це має бути робота у різних напрямках, у якій повинні бути об'єднані зусилля як небайдужих громадян, так і представників державних структур.

Проблема безпритульних тварин турбує керівництво міста, пересічних громадян, екологів, захисників тварин. При цьому у всіх єдина ціль – зробити так, щоб кількість безпритульних тварин на вулицях міста зменшилася, а методи досягнення цілі не суперечили принципам гуманізму. Щодо масштабів проблеми слід зазначити, що популяція безпритульних тварин зростає з кожним роком.

Проблема великої кількості безпритульних тварин до цього часу має місце та не вирішена на вулицях м. Бережани, що призводить до хвороб та загибелі самих тварин. Разом з тим, велика кількість безпритульних тварин погіршує санітарно-епідеміологічний та епізоотичний стан міста, сприяє

розповсюдженню сказу та інших хвороб, створює інші проблеми для мешканців міста. Склад безпритульних тварин можливо поділити на дві групи (категорії):

- 1) **тварини загублені і покинуті** – це одиночні, зазвичай породні або напівпородні, що мали господаря і дім, але з різних причин втратили їх;
- 2) **тварини потомствені вуличні зграї** – це ті, що живуть більш – менш постійним складом на визначеній території, що забезпечує їх необхідними умовами для життя.

Популяція безпритульних тварин поповнюється за рахунок:

- розмноження безпритульних тварин;
- тварин, які мали власника, але були загублені, викинуті на вулицю, покинуті в місцях несанкціонованого продажу тощо;
- безпритульних тварин, які мігрували з приміських сіл на так звані «вільні території».

Ці тварини в спільності своїй утворили складну, саморегульовану систему – популяцію. За десятиліття популяція виробила природні механізми боротьби за своє існування із зовнішнім тиском: конкурентами, хворобами та інше. Без урахування цієї обставини неможливо впливати на процеси, що відбуваються при взаємодії популяції тварин та людського суспільства.

Підставою для розробки Програми є ціла низка невирішених питань у цій сфері:

1. Боротися із збільшенням чисельності безпритульних тварин шляхом відлову і знищення протизаконно та нераціонально. Це призводить до конфлікту з популяційними законами природи, за якими чисельність згаї відновлюється, тобто забезпечується відтворення популяції. Жорстокість методу (зменшення згаї) викликає численні скарги населення. Таким чином проблема не вирішується принципово, а чисельність безпритульних тварин не зменшується.
2. Не вирішені питання утримання і поводження з домашніми тваринами без заподіяння шкоди як оточуючим, так і самій тварині.
3. Відсутній повний облік тварин, що знаходяться у володінні населення та на підприємствах.
4. Відсутність у м. Бережани притулку для безпритульних тварин.
5. Відсутність обладнаних майданчиків для виходу собак по місту.
6. Недостатнє інформування населення та недостатнє виховання громадян щодо гуманного ставлення до тварин.

За методом, який впроваджено у більшості розвинутих країн світу, безпритульних тварин стерилізують у притулках, де вони отримують ветеринарну допомогу, щеплення від сказу, обробляються від паразитів та після всіх цих процедур відпускаються на колишнє місце проживання. Це покладено в основу науково – обґрунтованої, ефективною, морально спроможною Програми, що враховує місцеву специфіку.

4. Мета Програми

Основною метою Програми є координація дій органів всіх гілок місцевої влади, суб'єктів господарювання та активізація населення для створення умов, що сприятимуть наведенню порядку щодо питань утримання і поводження з домашніми та іншими тваринами, обмеження їх шкідливого впливу на благоустрій міста та здоров'я людини, відповідальність за жорстоке поводження з тваринами. Програма направлена на зменшення кількості безпритульних тварин в м. Бережани на основі гуманного та відповідального ставлення до них, визначення прав та обов'язків фізичних та юридичних осіб, які опікуються безпритульними тваринами.

5. Шляхи і способи розв'язання проблеми

1. Виловлені за спеціальною методикою тварини підлягають карантинуванню на карантинному майданчику, розташованому на спеціально відведеній території притулку. Притулок для тварин повинен бути створений неподалік від міста для того, щоб до нього легко було дістатися.

За основу методики відлову прийняте наступне.

Відтворення зграй (заміщення тварин, які з різних причин зникли зі зграї) відбувається або цуценятами з тієї ж зграї, або «зайвими» тваринами із сусідніх територій. Перешкодити першому можна, стерилізуючи зграю повністю і одночасно в 2 – 3 наступних дні. Перешкодити другому можна, організуючи процес стерилізації по спіральних лініях, що розкручуються з умовних центрів ділянок, на які умовно поділяється територія міста. Після стерилізації собача зграя повністю повертається на місце колишнього мешкання. Собаки стають епідеміологічно безпечними (щеплені після стерилізації), створюють значно менше шуму і не дають приплоду. Через певний час починається значне природне зменшення їх чисельності. Заміщення «вибулих» не стерилізованими неможливо, оскільки навколо вже стерилізовані зграї, собаки почнуть зникати з вулиць.

2. Тимчасовій ізоляції підлягають тварини в разі, якщо на це є відповідне рішення органів санітарно – епідеміологічної служби та ветеринарної медицини, а також ті, що завдали тілесних ушкоджень людині або іншим свійським тваринам.

Тимчасова ізоляція тварин може проводитись у примусовому порядку, якщо тварина є небезпечною для оточуючих. Тимчасово ізольовані тварини протягом 7 – 15 днів з дня вилову мають бути обстежені. Стосовно стану їх здоров'я державною установою ветеринарної медицини надається висновок. Після сплати витрат на утримання та обстеження тварини повертаються власникам, а в разі виявлених обставин, що можуть загрожувати життю та здоров'ю оточуючих, передаються спеціалізованим організаціям для подальшого лікування чи умертвіння. Повернені власникам тварини підлягають щепленню проти сказу.

Вилів безпритульних тварин здійснюється комунальним підприємством, за відсутності сторонніх осіб із 5-ї до 7-ї години або після 20-ї години (влітку – після 22-ї години).

3. До роботи з вилову безпритульних тварин допускаються особи, які досягли 21-річного віку, не перебувають на обліку з приводу психічного захворювання, алкоголізму або наркоманії та не притягувалися до кримінальної, адміністративної або дисциплінарної відповідальності за жорстоке поводження з тваринами, пройшли курс спеціальної підготовки і одержали відповідні посвідчення.

Підставою усунення працівника з вилову безпритульних тварин з роботи може бути одноразове грубе порушення правил гуманного ставлення до тварин.

При проведенні кадрової політики відносно ловців тварин враховується думка зацікавлених громадських організацій.

Контроль за поводженням з тваринами під час вилову можуть здійснювати представники громадських організацій.

Виліву підлягають всі, без винятку, безпритульні тварини. Не підлягають виліву тварини, які раніше були простерилізовані, візуально ідентифіковані та тавровані.

Вилів безпритульних тварин може проводитися із застосуванням сітки, сачка чи інших незаборонених приладів, які не завдають загрози здоровим тваринам, згідно з чинним законодавством. У тих випадках, коли тварину неможливо вилівити з допомогою вищезазначених способів, слід застосувати обезруховування тварини.

Цуценята повинні вилівлюватися і доставлятися разом із сучкою.

Час між вилівом і транспортуванням тварин до притулку не повинен перевищувати 3-х годин.

Працівникам служби відлову забороняється:

- використовувати методи відлову, технічні пристрої і препарати, що травмують тварин або небезпечні для їхнього життя і здоров'я;
- привласнювати собі відловлених тварин, продавати і передавати їх приватним особам або іншим організаціям з будь-якою метою;
- знімати собак з прив'язі;
- використовувати приманки та транквілізатори без дозволу державного ветеринарного лікаря.

Транспортування тварин, яких відловили, повинно здійснюватись на спеціально обладнаних для розміщення тварин автомобілях. При завантаженні, транспортуванні і вивантаженні тварин повинні використовуватися пристрої і прийоми, що запобігають травмам, каліцтву або загибелі тварин. Спецавтомобіль для транспортування безпритульних тварин повинен бути технічно справний, укомплектований набором індивідуальних переносних кліток для тварин, підлога автомобіля має бути обладнана таким чином, щоб тварина могла на ній безперешкодно стояти, аби на ньому могли вільно переміщуватися для завантаження та розвантаження мобільні, міцні, пронумеровані клітки. Вони мають бути добре закріплені, аби уникнути хитання під час їзди.

Автомобіль має забезпечувати безпеку, захист тварин від погодних умов, обладнаний природною вентиляцією, мати набір ветеринарних засобів для

надання екстреної ветеринарної допомоги тваринам. При необхідності тварини забезпечуються питною водою.

Щодня після кожного вилову і транспортування безпритульних тварин кузов спецавтомобіля, а також устаткування і переносні клітки миються і дезінфікуються.

4. У випадку вилову загублених тварин інформація повинна знаходитись у базі даних Притулку.
5. Вилвлені бродячі тварини протягом 5 – 15 днів з дня їх вилову утримуються на карантинному майданчику у спеціалізованому притулку комунальним підприємством, що здійснює вилов тварин. Безпритульні тварини, що знаходяться у притулку, підлягають обов'язковій стерилізації, вакцинації від інфекційних захворювань обстеженню на паразитарні хвороби (у т.ч. дирофіляріоз).
6. Якщо протягом місяця з моменту вилову тварини не буде виявлено її власника або він не заявить про своє право на неї, така тварина вважається безпритульною, та може бути передана громадянам чи організаціям які мають відповідні умови утримання.
7. Регулювання чисельності тварин, що не утримуються людиною, але перебувають в умовах, повністю або частково створюваних діяльністю людини, здійснюється методами біостерилізації або біологічно обґрунтованими методами згідно із Законом України «Про захист тварин від жорстокого поводження».
8. У разі небезпечної хвороби чи агресивності тварини використовуються методи евтаназії. При умертвінні тварин необхідно зважати на те, що умертвіння проводиться методами, що виключають передсмертні страждання тварин; забороняється застосовувати негуманні методи умертвіння тварин, що призводить до загибелі від задушення, електричного струму, больових ін'єкцій, отруєння, застосування курареподібних препаратів, перегріву та інших больових методів. Евтаназія безпритульної тварини проводиться у притулку виключно у разі травми або хвороби, що не сумісні з життям та у разі агресивності, що не підлягає корекції. Приміщення, де проводиться евтаназія тварин, повинно бути відокремлене від приміщення, де утримуються тварини.
9. Кошти, які передбачені даною Програмою, спрямовуються на створення та обладнання майданчиків на вигул собак по місту, визначення нових місць для вигулу собак, створення та утримання притулку для тварин з карантинним майданчиком, переміщення до нього безпритульних тварин та надання послуг з відлову тварин для їх подальшої стерилізації, щеплення та утримання, лікування.
10. Необхідність висвітлення проблем поводження з тваринами в засобах масової інформації.

6. Перелік завдань Програми

Для досягнення мети Програми передбачається розв'язати такі основні завдання:

- створення притулку для тварин;
- здійснення обліку, реєстрації та ідентифікації домашніх тварин;
- заборона жорстоких методів умертвіння тварин;
- проведення моніторингу по напрямках, що пов'язані з безпритульними тваринами (збір, аналіз та обробка даних про кількість, склад, ареал перебування тощо) та регулювання чисельності тварин, що не утримуються людиною, але перебувають в умовах, повністю або частково створюваних діяльністю людини;
- обмеження від шкідливого впливу тварин на здоров'я людини;
- здійснення масштабної програми стерилізації тварин, місцем постійного проживання яких є вулиця;
- проведення постійної роз'яснювальної роботи з мешканцями м. Долина щодо гуманного ставлення до тварин;
- доведення до населення положень Програми;
- активна співпраця із засобами масової інформації;
- інформування населення про проблеми безпритульних тварин;

7. Очікувані результати, ефективність Програми

Програма спрямована на зменшення чисельності безпритульних тварин у місті гуманними методами та кількості конфліктних ситуацій, пов'язаних з перебуванням таких тварин на території м. Бережани.

Виконання Програми дасть змогу:

- створити притулок для безпритульних тварин;
- зменшити кількість безпритульних тварин;
- зменшити кількість покусів людей;
- поліпшити стан чистоти і порядку в місті та поліпшити епізоотичний, санітарно-епідемічний та екологічний стан міста;
- зменшити захворюваність населення міста хворобами, спільними для людей та тварин;
- скоротити кількість випадків жорстокого поводження з тваринами;
- реалізувати засади гуманного ставлення до тварин;
- поліпшити моральний мікроклімат у місті;
- знайти господарів втрачених тварин, а також бажаючих придбати тварину;
- запобігання можливості ДТП по вині собак;
- створити додаткові робочі місця у сфері поводження з тваринами.

До Програми можуть бути внесені зміни та доповнення у порядку, встановленому чинним законодавством України.

8. Обсяги та джерела фінансування

Проблеми, що мають місце у сфері поводження з тваринами, потребують невідкладного розв'язання та фінансування заходів.

Фінансове забезпечення заходів Програми здійснюватиметься за рахунок коштів міського бюджету, благодійних внесків та інших джерел, не заборонених чинним законодавством України.

Витрати включають:

- будівництво притулку для безпритульних тварин;
- оплату послуг з утримання притулку;
- придбання ветеринарних та медичних препаратів;
- послуги з відлову та стерилізації тварин;
- послуги з утримання тварин (лікування, харчування тощо);
- утримання обслуговуючого персоналу;
- спецприладдя;
- спецодяг;
- облаштування карантинного майданчика;
- інформаційно-просвітницьку діяльність.

9. Організація управління та контролю за ходом виконання Програми

Для забезпечення епізоотичного, санітарно-епідеміологічного та екологічного благополуччя міста, з метою вирішення проблем, пов'язаних з безпритульними тваринами в м. Бережани, повинна бути налагоджена робота з організаціями, підприємствами та громадянами міста.

Виконання Програми відповідно до своїх повноважень забезпечують виконавчий комітет та відділи міської ради, комунальне підприємство міста, державна екологічна інспекція, громадські організації, підприємства різних форм власності.

Виконавчий комітет та відділи міської ради – визначення нових місць для виходу собак, проведення постійної роз'яснювальної роботи з мешканцями щодо поводження з тваринами, здійснення контролю щодо виконання Правил утримання домашніх тварин і поводження з ними в м. Бережани, притягнення порушників до адміністративної відповідальності.

Бережанське районне управління Головного Управління Держпродспоживслужби в Тернопільській області – участь у проведенні планових щеплень від сказу; проведення звірки даних про домашніх собак та котів, під час проведення планових щеплень, внесення відповідної інформації до загальної електронної бази.

Бережанське міське комунальне підприємство «Господар», яке здійснює управління, обслуговування та експлуатацію житлового фонду – проведення звірок списків власників тварин та комунальних квартир, де утримуються тварини (за наявності), відпрацювання скарг від населення щодо порушення правил утримання тварин.

Бережанське міське комунальне підприємство «Господар» – організація вилову безпритульних тварин, переміщення їх у притулок, проведення стерилізації та щеплення проти сказу, утриманням у притулку.

Громадяни, підприємства, установи та організації м. Бережани – утримання і поводження з домашніми тваринами, відповідальність за жорстоке поводження з тваринами згідно з чинним законодавством; дотримуватися вимог нормативно-правових актів, санітарно-гігієнічних і ветеринарних норм та правил, а також недопущення порушень прав і законних інтересів інших фізичних і юридичних осіб, загрози безпеці людей та інших тварин.

При поводженні з безпритульними тваринами слід керуватися вимогами та правилами гуманного ставлення, передбаченими законодавством України та цією Програмою.

На території міста заборонена діяльність інших організацій і осіб, у тому числі приватних, стосовно вилову і знищення безпритульних тварин.

Контроль за ходом виконання Програми в межах визначеної компетенції здійснюється виконавчим комітетом та відділами міської ради, державною екологічною інспекцією, профільною постійною комісією міської ради, органами державного ветеринарного нагляду та громадськими організаціями, статутною метою яких є захист тварин від жорстокого поводження.

Контроль за використанням бюджетних коштів, спрямованих на забезпечення виконання Програми, здійснюється у порядку, встановленому законодавством.

10. Перелік заходів Програми

№ з/п	Заходи Програми	Термін виконання	Виконавець	Орієнтовні обсяги фінансування з міського бюджету (тис. грн.)			
				всього	в тому числі за роками		
					2019 - 2021	2022 - 2023	2024 - 2025
1.	Придбання спец. обладнання для відлову тварин (сіткомети, шприцімети, тощо) та будівництво вольєру тимчасового їх утримання	2019-2025	Бережанське МКП «Господар»	230	70	80	80
2.	Надання послуг з стерилізації безпритульних тварин, тимчасове їх утримання	2019-2025	Бережанське МКП «Господар»	230	70	80	80
3.	Відведення земельної ділянки та розробка проекту створення притулку для тварин	2019-2020	Бережанське МКП «Господар»	50	50		
4.	Будівництво притулку для безпритульних тварин	2019-2021	Бережанське МКП «Господар»	400	400		
5.	Придбання крематора для інфекційних тварин	2019-2020	Бережанське МКП «Господар»	130	130		
6.	Ведення обліку, реєстрації та ідентифікації безпритульних тварин	постійно	Бережанське МКП «Господар»	50	20	15	15
7.	Утримання безпритульних тварин	постійно	Бережанське МКП «Господар»	200	50	75	75
8.	Рекламно-інформаційні та освітньо-виховні заходи	постійно	Відділи міської ради	70	20	25	25
Разом				1360	810	275	275

Секретар міської ради

Петро ГОНЧАР